

**RESİM SANATINDA BİRİM TEKRARI: NEO- EKSPRESYONİZM
(PUANTALİZM), OP-ART, AVANGART SANAT¹**

*REPEAT IN PAINTING: NEO-EXPRESIONISM (POINTILISM), OP-ART,
AVANGART ART*

Umut KAYAPINAR*

*Geliş Tarihi: 30.12.2022
(Received)*

*Kabul Tarihi: 04.07.2023
(Accepted)*

ÖZ: Resim sanatında kesin yargılar veya kurallar yoktur. Ancak genel olarak sanatçıların üslupları ve yaklaşımları doğrultusunda oluşturdukları yapıtlarda bir dil bütünlüğü olduğu görülmektedir. Sanat akımlar açısından incelendiğinde, resim sanatı, her dönemde üslupsal olarak belli bir yakınlık gösterebilmektedir. Sanatçılar üslupsal kaygılarını eserlere yansıtıldığı rahatlıkla söylenilebilir. Sanatçıların, bu üslupsal yakınlıkları ve sanat akımlarına olan yaklaşımları, bir birim tekrarı olarak yansıtmak mümkündür. İnsanlar, belli alışkanlıkları ve hareketleri yaptıkları işlere özleştirmektedir. Bu yaklaşım ister bir hareket olsun isterse bir nesne üzerinden olsun bir tekrarlama içgüdüğü gösterir. Yazı yazma, yürüyüş, alışkın olunan bir imge gibi davranışlar veya nesnelere kişinin imzası olarak hayatının belli zamanlarında görülür. Sanat yapıtının oluşumunda da benzer kaygılar güderek, sanatçılar bağlı buldukları döneme ve üsluba destek olacak imgelere yer vermektedirler. Bu imgeleri, birim tekrarı olarak ifade etmek mümkündür. Birim tekrarları bazen sanatçının yapıtında kendisini açık bir şekilde gösterirken bazılarında ise gizli olarak yer bulmaktadır. Bu doğrultuda sanatçılar, ürettikleri eserlerin gelişim süreçlerini de birim tekrarlarından faydalanarak resimlere yansıttıkları görülmektedir. Çalışma, resim ve birim tekrarın birlikteliğinden doğan sanatsal anlatımı Neo-Expresyonizm (Puantalizm), Op-Art, Avangart Sanat çerçevesinde vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neo- Ekspresyonizm, Puantalizm, Birim tekrarı, Resim, Sanat

ABSTRACT: There are no definite judgments or rules in the art of painting. However, in general, it is seen that there is a linguistic integrity in the works created by the artists in line with their styles and approaches. When the art is examined in terms of movements, the art of painting can show a certain stylistic affinity in every period. It can be easily said that the stylistic concerns of the artists are reflected in their works. It is possible to reflect these stylistic tendencies of the artists and their approaches to art movements as a unit repetition. People attribute certain habits and movements to the work they do. This approach shows an instinct for repetition, whether through a movement or an object. Behaviors or objects such as writing, walking, a familiar image appear as a signature at certain times in a person's life.

¹Bu çalışma Trakya Üniversitesi tarafından 3-4-5 Kasım 2022 tarihlerinde Uzunköprü/Edirne’de düzenlenen “Uzunköprü Sempozyumu-Her Yönüyle Uzunköprü” isimli ve temalı ulusal sempozyumda sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir.

* Doç., Akdeniz Üniversitesi, ukayapinar@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2146-6769.

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Kayapınar

Having similar concerns in the formation of the artwork, the artists include images that will support the period and style they belong to. It is possible to express these images as unit repetitions. Unit repetitions sometimes manifest themselves in the artist's work, while in others they take place lately. In this direction, it is seen that the artists reflect the development processes of the works they produce to the paintings by making use of the unit repetitions. The study aims to emphasize the artistic expression arising from the unity of painting and unit repetition within the framework of Neo-Expressionism (Pointalism), Op-Art, and Avant-garde Art.

Key Words: Neo-Expressionism, Pointalism, Repetition, Painting, Art

EXTENDED ABSTRACT

The unit repetition, which is widely used in art education, is first encountered in the works of the French painter Georges Seurat. It has been seen that Seruat's works offer a different perspective in terms of paint and technique with unit repetition. The formality to unit repetition continues to increase in the advancing processes in the art of painting. Unit repetition, which started with pointalism, found itself without any discipline in the following art understandings, and there were artists who produced works with unit repetition in Contemporary Art. It will be observed that Seruat presents the point phenomenon, which he transforms into a pictorial element as a plastic sign, in the language of painting in an original and creative way. At the same time, you will be informed about the technique used by the artist while creating his compositions, his handling of the subject, and the emotions it gives to the audience. In the following examinations, selected people and their works, from pop art to installations, are examined.

In the context of the study, point, line, pattern, shape, form, etc., which are considered the basis of art, in the basic art education courses in the first years of art education in general. The repetition of the unit, which includes decorative elements, was examined. As a result of the scanning in the literature, it has been determined that there are various opinions. Within the scope of the research, it was determined that the art movement most prone to unit repetition was pointalism. In this direction, the works of Seruat, one of the leading artists of the movement, were supported by a literature review by making a work analysis. As a result of the interpretation of the pointalism movement over Seruat, it has been seen that it has pioneered the movements and art movements in the history of art, and this process has been discussed. A brief evaluation is given on how the repetition of the unit transforms into a work of art in the process that started with the pointalism of the artists who produced works in the Op art and Avant-garde art process. It has been examined that every object existing in nature, whether it is man-made or not, can be considered as an art object within the scope of the concept.

In this study, the subject of "Unit Repetition", which has a very important place in the basic principles of art education, has been discussed and has been compiled through art movements and movements such as Neo-Expressionism (Pointalism), Op-Art, Avangart Art, which are the turning points of art history. In this framework, the works of leading artists were examined and interpreted by analyzing the works. In this regard, a literature review was carried out on digital and printed publications with the qualitative research method. Within the pointalism movement, Seruat's works were evaluated in terms of semiotics and their reflections on Op art and Avant-garde art movements were examined. It has been observed

that Yayoi Kusama, who can talk about the effect of Seruat through unit repetition, frequently uses the point factor in his studies. It was determined that Andy Warhol, Victor Vasarely and Ai Weiwei used unit repetition in their works, and these works were analyzed and analyzed with their psychological effects and presented as a compilation article.

As a result, unit repetition has taken place as a determinant of art movements and movements in some periods as well as in the education phase of art. Objects that we sometimes do not pay attention to and ignore in our daily life can be the most basic and singular subject of the work of art. From this point of view, reproduction is used in art as long as technological developments allow. This helped to develop different researches in the understanding of composition, especially in the 1800s and later. He broke the traditional composition approach in art and supported him to catch up with the time and age. The search for pure color by Seruat and Neo-Expressionists and the understanding of composition they created in this direction paved the way for artists and art lovers who would exist after them. In the light of this, the art movements that developed after the 20th century; Optical Art is the approach that plays with the most basic illusions and perception differences. It is obvious that these unit repetitions emerged as a result of the views that the artists internalized and blended with some emotion and thought. It is possible to come across artistic elements that the personalized artists, who have the signature feature in art, reflect themselves and include in all their works. Thus, it is said that the artist has formed his artistic identity with these repeated elements. Identity phenomenon; how the artist conveys his feelings through the canvas and will enable him to be known more closely. It can be said that although they emerged as a reaction to the previous one in the art movements and movements that have been discussed, it can be said that it creates the perfection and identity by always being placed on the repeated. As a result, avant-garde artists from Seruat to Warhol, from Vasarely; Although the materials used for Yayoi Kusama and Wei Wei vary, the works reflect the artist's autobiography and self-portrait.

1. GİRİŞ

Resim sanat eğitiminde yaygın bir biçimde kullanılan birim tekrarına ilk olarak Fransız puantalist ressam Georges Seurat'nın çalışmalarıyla rastlanılmaktadır. Seruat'ın çalışmalarında birim tekrarı ile boya ve teknik olarak başka bir bakış imkanı sunduğu görülmüştür. Birim tekrara olan biçimsellik resim sanatında ilerleyen süreçlerde artarak devam etmektedir. Puantalizm ile başlayan birim tekrarı, takip eden sanat anlayışlarında da disiplin gözetmeksizin kendini bulmuş ve Çağdaş Sanat'ta da birim tekrarı ile eser üreten sanatçılar olmuştur Bu çalışmada çağda sanatta yer alan ve birim tekrarı kullanan sanatçılar hakkında bilgi verilirken Seruat üzerinden birim tekrarı olgusu ele alınmaktadır. Seruat'ın bir plastik gösterge olarak resimsel bir elemana dönüştürdüğü nokta olgusunu resim dilinde özgün ve yaratıcı olarak sunduğu gözlenecektir. Aynı zamanda sanatçının kompozisyonlarını oluştururken kullandığı teknik, konuyu işleyişi, izleyiciye yaşattığı duygular hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Takip eden incelemelerde ise Pop sanattan enstalasyonlara kadar seçilmiş olan kişi ve çalışmalarının incelemeleri yapılmaktadır.

2. LİTARATÜR TARAMASI

Çalışma bağlamında genel olarak sanat eğitiminde ilk yıllarında temel sanat eğitimi derslerinde sanatın temeli sayılan nokta, çizgi, desen, şekil, biçim vb. yer verilen ve dekoratif unsurları içerisinde barındıran birim tekrarı incelenmiştir. Literatürde yer alan tarama sonucunda çeşitli görüşlerin var olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında birim tekrarına en yatkın sanat akımının puantalizm olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda akımın önde gelen sanatçılarından olan Seruat'ın çalışmaları üzerinde eser incelemesi yapılarak kaynak taraması ile desteklenmiştir. Puantalizm akımının Seruat üzerinden yapılan yorumlaması sonucunda daha sonra sanat tarihinde yer alan akım ve sanat hareketlerine öncülük ettiği görülmüş olup bu süreç ele alınmıştır. Op art ve Avangart sanat sürecinde yapıt üreten sanatçıların puantalizm ile başlayan süreçte birim tekrarının sanat eseri haline nasıl dönüştüğü konusunda kısa bir değerlendirmeye yer verilmiştir. Doğada var olan, insan yapımı olsun olmasın her nesne kavram kapsamında sanat nesnesi halinde ele alınabileceği konusu incelenmiştir.

3. YÖNTEM ve BULGULAR

Bu çalışmada sanat eğitiminin temel ilkeleri içerisinde çok önemli bir yere sahip olan "Birim Tekrarı" konusu ele alınmış ve sanat tarihinin dönüm noktaları olan Neo- Empresyonizm (Puantalizm), Op-Art, Avangart Sanat gibi sanat akım ve hareketleri üzerinden derlenmiştir. Bu çerçevesinde önde gelen sanatçıların eserleri incelenerek eser analizi yapılarak yorumlanmıştır. Bu konuda nitel araştırma yöntemi ile dijital ve basılı yayınlar üzerinden literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Puantalizm akımı dahilinde Seruat'ın çalışmaları semiotik açıdan değerlendirilerek, Op art ve Avangart sanat hareketlerine yansımaları incelenmiştir. Birim tekrarı üzerinden Seruat'ın, etkisinden söz edebilecek Yayoi Kusama'nın, çalışmalarında nokta faktörünü sıklıkla kullandığı gözlenmiştir. Andy Warhol, Victor Vasarely ve Ai Weiwei'nin eserlerinde birim tekrarı kullandıkları saptanmış ve bu eserler psikolojik etkileri ile analiz edilerek çözümlenmiş ve derleme makale olarak sunulmuştur.

4. BİRİM TEKRAR

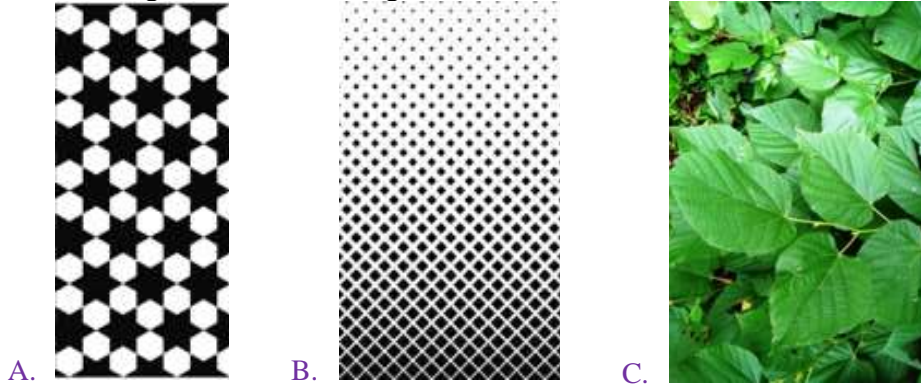
TDK birim sözcüğünün anlamını birkaç şekilde açıklamıştır. Bunlar "1. Bir kümenin her elemanı. 2. Bir çokluğu oluşturan varlıkların her biri, ünite. 4. Herhangi bir kuruluştaki alt bölümlerden her biri"dir (TDK, 2021).

Doğada pek çok yerde birbirini tekrar eden nesnelerin bulunduğu alanlar görülebilir. Bir orman, çokluk veya küme olarak kabul edildiğinde bulunduğu bölge, iklim ve hava koşullarına göre aynı cins ağaçlardan oluşması beklenmektedir. Bu ormanda aynı cins ağaçların her biri birimi temsil eder ve bu her birim bir araya geldiğinde ise çokluğu, kümeyi temsil eder. Böylelikle ormanlarda birliktelik algılanmaktadır. Bunun sebebi aslında ağaçların birer birim olarak tekrar etmesi olarak söylenebilir.

TDK tekrar sözcüğünü ise “Bir konuşma veya yazıda aynı düşünceyi, kelimeyi birçok defa söyleme” diye tanımlıyor (TDK, 2021). Resimsel anlatımda ise birimin birden fazla estetik kaygıyla dizilimine birim tekrar denmektedir. Sanat yapıtının kendi kendisine göndermeler yapması olarak da belirtilebilir.

Birim tekrarı da kendi içinde alt başlıklara ayırmak mümkündür. Bunlardan bazıları tam tekrar, normal tekrar, aralıklı tekrar ve ardışık tekrardır. (Demircioğlu, 2016: 53)

Tam tekrar; herhangi bir motifin oluşturduğu birimi, birebir olarak herhangi bir farklılık olmaksızın belli bir kurala göre tekrar etmesi şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu tekrarlar esnasında motifler yana veya üst üste olmayabilir belki bir çizgi üzerindedir ama tekrar eden birim değişmez. Tam tekrara süsleme için üretilmiş desenler ya da aynı şekilde yan yana inşa edilmiş binalar, yere döşenen karolar, duvar kağıdı desenleri örnek gösterilebilir.

Şekil 1: A. Tek Renkli Vektör Altıgen, B. Serbest Vektör, C. Büyük Yapraklı İhlamur
Kaynaklar:

- A. <https://tr.pinterest.com/pin/4081455890479282/?autologin=true> .(Erişim Tarihi:03.03. 2022)
B. <https://tr.pinterest.com/pin/441986150924664809/?lp=true> (Erişim Tarihi: 03.03. 2022)
C. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:B%C3%BC%C3%BCyk_yaprakl%C4%B1_%C4%B1hlamur-yapraklar.JPG (Erişim Tarihi: 03.03. 2022)

Şekil 1A’da görüldüğü gibi birim olarak seçilen altıgen yıldızların tekrarlarından oluşan monokrom birleşim sonucunda ortaya çıkan tasarım, tam tekrara örnek olarak gösterilebilir.

Normal tekrar; Tam tekrardan ayıran özellikleri, biçim, renk, doku, boyut gibi tekrarı oluşturabilecek etkenler bakımından aynıken biçimleri oluşturan şekillerin yapısal özellikleri bakımından farklılık gösteriyorlarsa buna normal tekrar denir.

Şekil 1B’de incelendiğinde birim olarak seçilen dörtgenlerin arasında biçim, renk ve doku olarak, aralarında tam tekrar tasarım mantığında da olduğu gibi farklılık bulunmadığı açıkça görülmektedir. Ancak birimler arasındaki aralıklar nedeniyle normal tekrar olarak nitelendirilir.

Aralıklı tekrarda; birimler arasında küçük ayrımlar mevcuttur ve tekrar şekiller ufak değişiklikler gösterebilir. Bir ağacın yaprakları ve dalları bu tekrar türüne örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 1C’de bir ıhlamur ağacının yapraklarını görmektedir. İhlamur ağacının yapraklarının arasındaki ufak farklılıklar, bazı böceklerin üzerlerinde oluşturduğu deformasyonlar, yaprakların büyüklükleri, formlarındaki küçük değişiklikler birbirlerine olan benzerliklerini değiştirmemektedir. Hatta yaprakların ufak renk farklılıklarına rağmen temel bir rengin yakın tonlarını barındırdığı görülmektedir. Burada tekrarın aynı türün birimleri üzerinde olduğu açıkça görülmektedir. Bu yüzden aynı türe sahip bu ıhlamur yapraklarının aralıklı tekrar türünün bir örneği olduğu söylenebilir.

Ardışık tekrar; bir tasarımda, birbiri ardına gelen birimler mevcutken, tasarıma farklı birimler de girip kendi aralarında tekrarlar oluşturuyorsa buna ardışık tekrar denir. Farklı biçimlerin kompozisyonu oluşturması tam tekrardaki sıkıcılığı bir nebze giderir. Farklılıklarla bir bütün oluşturulur.

Şekil 2: Kitaplık

Kaynak: <https://kronos35.news/wp-content/uploads/2020/04/kitaplık-2-1024x576.jpg>

(Erişim Tarihi:10.05.2022)

Şekil 2’de yer alan kütüphane görseli ele alındığında, kütüphanenin raflarının her bir bölümünün aynı boyutlarda olduğu görülmektedir. Rafların her biri bir birim kabul edilebilir. Raflara yerleştirilmiş olan kitaplar kendi aralarında tekrarlar oluşturmaktadır. Tasarıma dahil olan farklı hacimlerde, renklerde, boyutlarda olan kitapların, kendi arasındaki tekrarlarıyla birleşen kütüphanenin düzenlenmiş hali ardışık tekrarı göstermektedir.

5. NEO- EMPRESYONİZM (PUANTİLİZİM)'DE BİRİM TEKRARIN ELE ALINIŞI

18. Yüzyılın sonlarında ve 19. Yüzyıl başlarında birim tekrar mantığıyla örtüşen “Puantilizim” veya “Noktacılık” akımının, Fransız yeni izlenimci ressamlar tarafından yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Georges Seurat, Paul Signac, Camille Pissarro ve Henri-Edmond Cross akımın öncüleri arasında yer almaktadırlar. Puantilistler, renk hazırlıklarını bilimsel metotlara dayalı yapmaktadırlar. Amaç, renk karışımlarını ve geçişlerini göz yolu ile sağlamaktır. Bu akım izleyiciye dünyayı gerçekçi bir bakış açısıyla seyretme imkanı sunmakta ve insanların dünyayı algılayışını tekrar yorumlamaktadır (Kruger & Wörtötgen, 2005).

Neo- Empresyonizm'in estetik yaklaşımını Demsey (2007: 28) şu şekilde ifade etmektedir;

Neo-empresyonistlerin muhayyilesi, çizgilere ve renklere gösterilen fizyolojik tepkileri inceleyen Charles Henry ve başkalarının savunduğu türden devrin ilerici estetik teorilerinden de etkileniyordu. Bu teorilere göre, yatay hatlar sükunet, yukarı çıkan çizgiler mutluluk, aşağı inen hatlar keder çağrıştırıyor. Çizginin sergilediği yakınlıkların nasıl işlendiği Seurat'nın Le Chahut (1889-1890) adlı eserinde açıkça görülür.

Neo empresyonizm;19. yüzyılın sonlarında puantilizim olarak bilinen resim üslubudur. En tanınmış temsilcisi olan Seruat ile Pissarro, Signac, Cross bu doğrultuda işler üretmiştir. Pigmenti palette karıştırmak yerine pür rengi yakalamayı hedefleyerek algı yanılması sağlamayı hedeflemektedirler. (Read, 1994: 259)

“Puantilizim, insan gözünün birbirine yakın duran ufak renk noktalarını birleşik görmesi esasına dayanır. Bu tekniği başarıyla kullanabilmek, renk teorisi konusunda iyi bir eğitim gerektirir. İnsan gözünün sınırlı çözümlene kapasitesinden yararlanarak küçük noktaların yan yana gelmesiyle renkler bütünlük oluşturmaktadır” (Dale & Bailey, 2003: 82-83).

Puantilist sanatçılardan en tanınır olanı Seurat'tır. Seurat; yaptıklarından bahsederken puantilist yaklaşımın kendi biçim anlatı dili olmaksızın üzerine düşündüğü renkle ilgili konuları çözebilmek için en uygun yöntem olduğunu öne sürmekteydi.

Seurat'nın resimlerinde oldukça fazla renk ve tonal araştırma içeren fırça dokunuşlarını görülebilmektedir. Ayrıca yapıtlarında kullandığı renkler ve çizgiler ile anlatımcı bir yaklaşım yakalama çabasında olduğu da söylenebilir.

“Seurat'ın 1880'li yıllarla birlikte fiziğin optik alanındaki gelişmelere ilgi duyması bu alanda yazılmış bilimsel makaleleri takip ederek sanatında teknik değişikliklere gitmesi Yeni- İzlenimcilik'in ortaya çıkmasını sağladı.” (Erden, 2016: 72)

Seurat yapıtlarında renge olduğu kadar çizgiye de önem vermiştir. Aradığı çizgisel sisteme, geometrik karşıtlıklara (yatay ve dikey) dayanan bir yöntemle

varmış, renkle çizginin duygusal-optik etkileri kadar anlatımcı etkilerine de önem vermiştir.... Seurat'ya göre temel ton karşılıkları (açık-koyu), renk karşıtlıkları (sıcak-serin) ve çizgi karşıtlıkları (yatay-dikey) yalnızca biçimsel bir yapıyla değil aynı zamanda neşe, dinginlik ve hüznü duyguları uyandıran anlatımcı bir yapıyla sonuçlandırır. (İnankur, 1997: 1648)

Şekil 3: Georges Seurat, “Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası”, T.Ü.Y.B., 207.6cm × 308 cm, 1884-1886, Şikago Sanat Enstitüsü, Şikago, ABD

Kaynak:

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRG9zeWE6R2Vvcmdlc19TZXVyYXRfMDMxLmpwZw> (Erişim Tarihi: 04.05.2022)

Seurat, rengin psikolojik ve fizyolojik yapısını keşfetmiş ve bunu anlatı dili olarak kullanmıştır. Işık; resimdeki tüm renkleri birleştğinde beyaz renk meydana gelirken, endüstriyel boyada tüm renkler birleştğinde zıt biçimde kimliksi, kirli bir kahverengi renk oluşmaktadır. Bu sebepten renkleri kirletmektense yan yana kullanıp temiz bir şekilde gözün karıştırmasını sağlanması amaçlanmıştır. (Yücelen, 2018: 1300-1301)

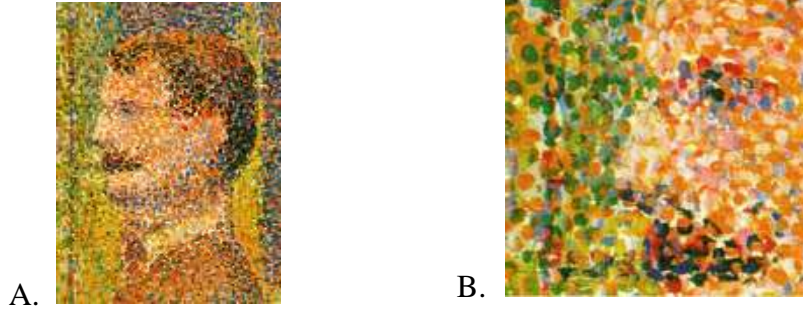

Şekil 4: Seurat, “Asnières'te Yıkananlar”, 1883-84, Tuval Üzeri Yağlıboya, 200 X 300 cm.

Kaynak: <https://wannart.com/icerik/8296-seuratnin-sistem-elestirisi-asnieresde-yikananlar> (Erişim Tarihi: 06.06.2022)

Seurat'ın Şekil 4'te yer alan "Asnières'te Yıkananlar" eseri, dikkatlice hesaplanmış kompozisyon ve erken dönem eserlerin zorlamacı renk paletinin sadeleştirilmiş halidir. Seruat'ın renk çalışmaları Empresyonistlerin deneysel gözlemlerine değil, Chevreuil, Blanc, Superville ve Delacroix'in yazıları üzerine yapılan araştırmalara dayanıyordu. (Read, 1994: 330) böylelikle Seruat, Empresyonistlerin anı resmetme çabasını kendi biçimsel yaklaşımına elelendirmiş oluyordu. Renklerin bir araya gelerek izleyicide bıraktığı etkiler o an'ı yaşanır kılmaktaydı. Resimde, duyu ve düşünsel bir içgüdü yoğunluğu sunduğu görülebilmektedir.

Seurat'ın Puantalist teorisinde her lokal renk, yalnızca nesnenin rengini yansıtmaz, aynı zamanda renk ışığını, tamamlayıcıları temsil eden saf rengin sofistik parçacığından oluşur. Şekil 5'te yer alan "La Parade" eserinde bu net bir şekilde görülebilmektedir.

Şekil 5: A. Georges Seurat, "La Parade", 1889, B. Georges Seurat, "La Parade", Detay, 1889.

Kaynak: <http://www.georgesseurat.org/La-Parade-1889.html> (Erişim Tarihi: 09.05.2022)

Seurat'nın bu yaklaşımının sonucunda birim tekrar uygulamasıyla tekrar eden fırça darbeleri ve oluşan ritimle kompozisyon kurgusunun dinamiği arttırılarak sanatsal üretimin temellendirilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Seurat'ın uyguladığı yöntem, bulunduğu zamanı ve daha sonra ortaya çıkan birçok sanat akımını ve sanatçıyı etkilemekteydi. Optik yanılsama ile birlikte oluşan kırılma ile "... Resimde daha önce hiç yapılmayan bir biçimde, maddesel dünyanın -hatta belki ruhsal dünyanın da- indirgenemez parçalardan meydana geldiğini, sürekliliğin bir aldanma olduğunu ve atomdan başka bir gerçek bulunmadığını belirtiyordu" (Everdell, 2012: 114).

6. BİRİM TEKRARINI ELE ALAN SANATÇILAR

Sanat tarihine bakıldığında farklı dönemlerde yakın veya benzer sebeplerden resimsel arayışlarında birim tekrar mantığını kullanan sanatçılar olmuştur. Özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada yaygın olarak gündemde olan tüketim çılgınlığının bir parçası olarak Pop Sanat'ın doğduğu görülmektedir. Bu süreci takiben teknolojik destekler ile birlikte çoğaltım yapma elverişli olmuş

sanatta kendisini buna entegre etmiştir. Pop sanatın en önemli temsilcilerinden olan Andy Warhol günlük hayatta sıkça rastlanan sıradan malzemeleri ve popüler kültür ögesi haline gelmiş sanatçıları sanat nesnesi haline dönüştürmüş ve çoğaltarak bir birim tekrarı oluşturmuştur.

Ünlülerin ve Politikacıları içeren reklam kültürünün her yere nüfuz etmesi, Pop Art sanatçısı Andy Warhol'un (1928-87) dikkatini çekmişti. 1962 tarihli Campell Marka Çorba Konserveleri'ndeki (Şekil 6) ve 1964 tarihli kontraplak Brillo Kutuları heykelindeki gibi sıradan nesnelerin resmini yaptığı sanatsal uygulamalarında bunu irdelemiştir (Arnold, 2019: 160).

Şekil 6: Andy Warhol, Campell Marka Çorba (32 pano), 1962, Metal emaye boya ve Akrilik, 50,8 X 40,6 cm (32 Parça)

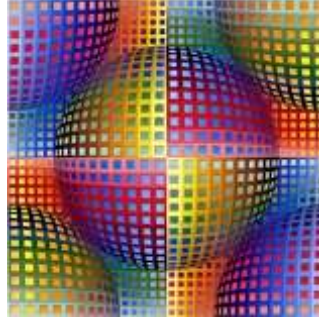
Kaynak: <https://konusanmuze.com/?p=168> (Erişim Tarihi: 01.05.2022)

Birim tekrarının karşımıza çıktığı bir diğer sanat hareketi olarak “Op Art”ı söylemek mümkündür. Optik yanılsamanın etkin biçimde kullanıldığı bu akımda kişinin doğa da karşılaştığı biçimsel yapılardan farklı bir bakış açısı oluşturarak izleyiciyi bir tür illüzyonun içine alma çabası içerisindediler bu konuda Dempsey (2007: 230) şu ifadeleri kullanmıştır;

Sanat belli bir ölçüde optik yanılsamaya dayalı bir olguyken, Op (Optik) Sanatı normal algı süreçlerini karıştırmak için optik fenomenlere özellikle başvurmuşlardır. Siyah – beyaz kesin geometrik şekillerden ya da birbirine geçmeli renklerin yan yana gelmesiyle ortaya çıkan Op Sanat resimleri, hareketli etkiler, hareket ya da geç izlenimler doğurarak titreşen, göz kamaştıran ya da yanıp sönen görüntüler doğuruyordu.

Op Sanat'ın en önemli temsilcisi Vasarely'dir. Vasarely optik yanılsamayı ele alırken bu illüzyonu en etkili kullanan ve mekan yanılsamasını göz önüne seren sanatçılarıdır. Şekil 7'de de görüldüğü gibi geometrik formları birbirine benzer ve tekrar biçimlerini iç veya dış bükey olarak kompozisyona dahi ederek izleyiciyi için farklı bir boyut oluşturmaktadır.

“Op sanat, ‘tamamlanmak’ için izleyicinin katılımını gerektirir. Bu anlamıyla, üretilen eserler, izleyiciyi algılama ve düşünce süreçlerini irdeleyip, gerçekliğin yanılısamaya yol açıcı doğasını sorgulamaya sevk eden ‘görsel’ eserlerdir” (Dempsey, 2007: 231-232).

Şekil 7: Victor Vasarely, Vega- Nor 2, 1969, tuval üzeri akrilik, 200 X 200 cm.

Kaynak: <https://www.deviantart.com/webfoe/art/Moi-Vega-Nor-59502732> (Erişim Tarihi: 04.05.2022)

Birim tekrarı, çoğunlukla avangart dönemde kullanıldığına ve yeni yaratı biçimleri ile veya mekân oluşumlarıyla kendisine yer bulduğu görülebilmektedir. Bu yaklaşımın günümüzde önde gelen kadın avangart sanatçılardan birisi olarak kabul edilen Yayoi Kusama'nın resim üretiminin temelini birim tekrar mantığı oluşturmaktadır. Kusama, sanrıları ve kişisel obsesyonları, onun özgün anlatı biçimini yaratmasında çıkış noktası olmuştur. Resim 11'de sanatçının “Infinity Mirrors” adlı çalışmasında birim tekrar tekniğini kullandığı görülmektedir.

“Infinity Mirrors” (Şekil 8), her yönden sonsuzluğa ilerleyen tekrarlardan oluşan yansıma dizisini ifade eder. Kullanılan efektler insan üzerinde, ışıltıcı, uyarıcı, ritmik ve optik bir zevk uyandırmaktadır. Özellikle en küçük hareket yüzeydeki hassas titreşimleri sanki bir su yüzeyindeymişçesine hareketlendirmektedir. Işıkların ve yansımaların görünüşte rastgele düzenlenmesinin kaosu, ayna düzlemlerinin keskin kenarlarının karmaşık ızgara benzeri ağı tarafından yönetilebilmektedir. (Bell, 2010: 82)

Şekil 8: Yayoi Kusama, “Infinity Mirrors”2017,

Kaynak: https://subversivesweetheartfatp.wordpress.com/feminist-artist/kusama-obliteration-room_-2012-098_008/ (Erişim Tarihi: 04.05.2022)

Yayoi Kusama ile birlikte günümüz avangart sanatının en önemli temsilcilerinden bir taneside Ai Wei'dir. Wei'nin işlerinde tercih ettiği elemanlar sembolik bakımdan desteklenen sıradan nesnelere dir.

Şekil 9'da yer alan Ai Wei'nin "Ayçekirdekleri" adındaki eseri sanatçının en çok tanınan eserlerinden biridir ve eser ile ilgili çeşitli sembolik anlamların olduğu savunulur. Bu sembolik anlamların; dünya sanatında büyük yer kaplayan Vincent Van Gogh'un "Ayçekirdekleri" adlı eserine olan göndermelerden tutun da yüzünü her fırsatta güneşe dönen ayçekirdeklerinin halkı tanımladığı ve güneşin de Mao'yu simgelediğine dair bir fikre kadar çeşitlendirmeler mümkündür.

Şekil 9: Ai Wei Wei, "Ay çekirdekleri"

Kaynak: <http://arsizsanat.com/ai-weiweinin-ay-cekirdekleri/> (Erişim Tarihi: 04.05.2022)

En fakir zamanlarımızda, en kısıtlı bölgelerde yaşarken hep ayçekirdeklerini paylaşırdık. Herkes bu paylaşımın bir parçasıydı. Her düğünde, her komünist kutlamada masada ayçekirdekleri olur, başka bir şey bulunmazdı. Bu yüzden çok rastlanan bir nesne. Aynı zamanda çoğunluğu ev kadını olan 1600 kişi bir taraftan yemek yaparken, çocuklarına bakarken bu çekirdekleri ürettiler. Tüm kasaba yıllar boyu beraber çalışarak yüz milyondan fazla ayçekirdeği üretti. (Tuncer, 2017)

Aslında sanatçının kültüründe de ayçekirdeğinin bir birleştirici, biraraya getirici olduğu ile karşılaşmaktadır. İnsanların benlikleri, inanışları ya da sosyal hayatları arasındaki ayrım yapılmaksızın, bu insanları bir araya toplayan bir unsur olarak sanatçı ayçekirdeklerini bir eser haline dönüştürme kararı almış. 'İnsan' olmanın en çok hissedildiği ortamlarda her coğrafyadan, her kişilikten ve her kültürden insanları bir araya getiren ayçekirdeği unsuru beş ton ağırlığına denk gelen 'Ayçekirdekleri' adlı eser, bir bütün içinde karmaşık da olsa birbirini tamamlayan parçaları anımsatıyor. Avangart sanata gelindiğinde, daha önce bahsedilen birim tekrarı örneklerinden ziyade yapılan tekrar unsurlarına daha fazla anlam yüklemektedirler. Kavramsal bir düzlem oluşturma çabasında oldukları ve bunu genel olarak bireysel ya da toplum üzerinden okumalar gerçekleştirebilirler. Bu

okumalar sayesinde sanatçı ve izleyici arasında bağ kurma amacıyla oldukları sönlenebilir.

7. SONUÇ

Birim tekrarı, sanatın eğitim aşamasında olduğu kadar bazı dönemlerde sanat akımlarının ve hareketlerini belirleyicisi halinde yer almıştır. Gündelik yaşamımızda bazen hiç dikkat etmediğimiz, görmezden geldiğimiz nesnelere sanat eserinin en temel ve tekil konusu halinde yer alabilmektedir. Buradan hareketle ve teknolojik gelişmelerin elverdiği sürede sanatta çoğaltma kullanılmaktadır. Bu da özellikle 1800'lü yıllar ve sonrasında kompozisyon anlayışında değişik araştırmalar gelişmesine yardımcı olmuştur. Sanatta alışla gelmiş klasik kompozisyon yaklaşımını kırarak daha zamanı ve çağı yakalamasında destek olmuştur. Seruat ve Neo- Expresyonistlerin saf rengi arayışları ve bu doğrultuda oluşturdukları kompozisyon anlayışı kendilerinden sonra var olacak olan sanatçılara ve sanat severlere bir yol açmaktaydı. Bunun ışığında 20. Yüzyıldan sonra gelişen sanat hareketleri; Optik Art en temel yanılsama ve algılama farklılıkları ile oynayan yaklaşımlardır. Bu birim tekrarları sanatçıların içselleştirdiği ve bazı duyu düşüncelle harmanladığı görüşleri sonucunda ortaya çıktığı aşikardır. Sanatta imza özelliği taşıyan kişiselleştirilmiş olan sanatçıların kendilerini yansıttığı ve bütün eserlerinde yer verdikleri sanatsal elemanlara rastlamak mümkündür. Böylelikle sanatçı bu tekrarlanan elemanlarla birlikte sanatsal kimliğini oluşturmuş denilmektedir. Kimlik olgusu; sanatçının duygularını tuval üzerinden nasıl aktardığını ve daha yakından tanınmasını sağlamış olacaktır. Ele alınmış olan sanat akımları ve hareketlerinde her ne kadar bir öncekine tepki olarak ortaya çıksalar bile, tekrar edilenle birlikte hep üzerine konularak mükemmeli ve kimliğini oluşturduğu söylenilebilir. Sonuç olarak Seruat'tan Warhol'a, Vaserelley'den, Avangart sanatçıları; Yayoi Kusama ve Wei Wei'ye kullanılan malzemeler değişkenlik gösterse de eserler sanatçının otobiyografisini ve oto portresini yansıtır.

Etik Beyan

Çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğu beyan edilmiştir.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Arnold, D. (2019). *Sanat Hakkında Kısa Bir Kitap*. (G. Atalay, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınları.
- Bell, D. (2010, Aralık). "The Beautiful Stars At Night: The Glittering Artistic World Of Yayoi Kusama". *New Zealand Journal of Asian Studies*, 12(2), 81-106.
- Dale, D. A., & Bailey, B. L. (2003). Physics in the Art Museum. *The Physics Teacher*, 82-83.
- Demircioğlu, N. (2016). Tasarım İlkelerinden Tekrar Olgusunun Araştırılması ve Seramik Duvar Panolarında Uygulanması. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dempsey, A. (2007). *Modern Çağda Sanat Üsluplar Ekollar Hareketler*. (O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Dizisi :75.
- Erden, O. (2016). *Modern Sanatın Kısa Tarihi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Everdell, W. R. (2012). *İlk Modernler: Yirminci Yüzyıl Düşüncesinin Kökenlerine İlişkin Profiller*. (H. Kocaoluk, Çev.) İstanbul: Yapı kredi Yayınları.
- İnankur, Z. (1997). "Seurat" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (Cilt 3)*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Kruger, N., & Wörtötgen, F. (2005). *Symbolic Pointillism: Computer Art motivated by Human Perception. Abstract and Figures*, 38, 337-340.
- Read, H. (1994). *The Thames & Hudson Dictionary of Art and Artists*. (N. Stangos, Dü.) New York: The Thames & Hudson world of art.
- TDK. (2021, 12 01). TDK Türkçe sözlük:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c cd7716239524.98107483 adresinden alındı
- Tuncer, M. (2017, Ekim 23). *Ai Weiwei'nin 'Ay Çekirdekleri'*. *Ariz Sanat*:
<http://arsizsanat.com/ai-weiwein-in-ay-cekirdekleri/> adresinden alındı
- Yücelen, A. S. (2018). "Palet Olarak Tuval: Seurat". *İDiL*, 7(50), 1300-1301.